

Streszczenie

Cykliczna natura czasu. Meksyk w metapowieści historycznej Carmen Boullosy

Niniejsza rozprawa doktorska poświęcona jest cyklowi metapowieści historycznych Carmen Boullosy traktującemu o przeszłości jej meksykańskiej ojczyzny. Pisarka należąca do pokolenia kobiecego *boomu* lub latynoamerykańskiego *post-boomu* reinterpretuje dzieje swego kraju z perspektywy intelektualistki XXI wieku.

Autorka pracy jest zdania, iż pisarka odwołuje się do mitologii Azteków, według której natura czasu i świata jest cykliczna, a wydarzenia rozgrywające się na przestrzeni wieków – powtarzalne. Aby jednak życie na Ziemi mogło istnieć, prekolumbijscy bogowie żywić się muszą ludzkimi sercami i krwią. Dlatego też nie dziwi fakt, że historia Meksyku naznaczona jest piętnem bratobójczych wojen. Ta zapisana na kartach dzieł Boullosy rozpoczyna się wraz z przybyciem Hiszpanów do Nowego Świata (*Llanto. Novelas imposibles*), a kończy w bliżej nieokreślonej przyszłości, wraz z upadkiem ostatniej rasy, która zastąpić miała ułomną ludzkość (*Cielos de la Tierra*). Wydarzenia przedstawione przez autorkę we wspomnianych powieściach oraz trzech pozostałych utworach, tj. *Duerme*, *Las paredes hablan* i *Texas*, rozgrywają się podczas ery Piątego Słońca i składają się na spójną opowieść o losach meksykańskiego narodu.

Autorka studium określa utwory Boullosy mianem metapowieści historycznych (*metanovelas históricas*), używając terminologii zaproponowanej przez Alfonsa de Toro. Rozwój tego gatunku, nazwanego przez Seymoura Mentona Nową Powieścią Historyczną (*Nueva Novela Histórica*), przypada na lata siedemdziesiąte XX wieku. Charakteryzuje się on obecnością takich elementów jak: podporządkowanie sposobu przedstawiania danego okresu w historii prezentacji idei filozoficznych i cyklicznemu charakterowi dziejów, świadome zniekształcenie historii za pomocą przemilczeń, hiperbol i anachronizmów, fikcjonalizacja postaci historycznych, metafikcja, intertekstualność, dialogiczność, karnawałowość, polifonia i parodia. Autorka pracy odwołuje się do tychże elementów, dokonując reinterpretacji utworów Boullosy.

Reprezentuje również stanowisko, że pisarka tworzy własną, subiektywną, małą narrację na temat historii Meksyku. Z jednej strony, staje w obronie tych, którym przez lata odmawiano prawa do decydowania o samym sobie: Indian, Metysów,

latynoamerykańskich kobiet zdominowanych przez mężczyzn; z drugiej – czyni ich podmiotami swych opowieści i udziela im głosu w kwestiach, które ich dotyczą. Jako że Boulosa traktuje historię jako rodzaj narracji powstałej w momencie jej opowiadania, ta upodabnia się do fikcji literackiej i mitu. W ponowoczesnym świecie bowiem przeszłość nie ma właściciela i każdy człowiek, nie tylko zawodowy historyk, ma prawo zajmować się jej zagadnieniami.

Boulosa proponuje dość ponurą wizję współczesnego i przyszłego świata; informuje o zagrożeniach (wojny nuklearne, zanieczyszczenie środowiska), które mogą doprowadzić do zagłady ludzkości. Polemizuje z wieloma latynoamerykańskimi intelektualistami, którzy postrzegają odkryty przez Kolumba kontynent jako ziemię przyszłości, scenery dla realizacji utopijnych projektów Europejczyka. Ostrzega czytelników przed utratą zbiorowej pamięci o przeszłości. Owa pamięć bowiem czyni nas ludźmi i pozwala nam odkryć naszą tożsamość.

Autorka niniejszej dysertacji udowadnia, że powieściopisarstwo Carmen Boulosy wpisane jest w meksykański sposób rozumienia czasu. Widma pradawnych bogów, które wznoszą się ponad Ziemią, sprawiają, iż człowiek nie może czuć się bezpiecznie w płynnej i niestabilnej ponowoczesności. Jak przekonuje pisarka meksykańska, pewnego dnia skończy się era Piątego Słońca, a zniszczenie i odnowa świata będą niezbędne, aby czas powrócił na swoją orbitę.

Summary

The Cyclical Nature of Time: Mexico in the Historical Meta-novels by Carmen Boullosa

This PhD thesis is devoted to the series of historical meta-novels written by Carmen Boullosa and treating about the past of her Mexican homeland. A writer, who belongs to the generation of the female *Boom* or the Latin American *Post-Boom*, reinterprets the history of her country from the perspective of a twenty-first century intellectual.

The author of the project states that the writer refers to the Aztec mythology, according to which the nature of time and the world is cyclical while the events taking place over the centuries repetitive. However, the gods need to feed themselves with human hearts and blood so that life on Earth can exist. Therefore, it is not surprising that the history of Mexico is marked by the stigma of many fratricidal wars. This story, written on the pages of Boullosa's novels, begins with the arrival of the Spaniards at the New World (*Llanto. Novelas imposibles*) and ends in an undefined future with the fall of the last race that was supposed to replace the defective humanity (*Cielos de la Tierra*). The events presented by the author in the aforementioned novels and three other works entitled *Duerme*, *Las paredes hablan* and *Texas*, take place during the Fifth Sun era and make up a coherent story about the fate of the Mexican nation.

The author of the study describes Boullosa's works as historical meta-novels (*metanovelas históricas*), using the terminology proposed by Alfonso de Toro. The development of this genre, named by Seymour Menton as the New Historical Novel (*Nueva Novela Histórica*), took place in the 1970s. It is characterized by the presence of such elements as the subordination of the mimetic reproduction of a certain historical period to transcendental philosophical concepts, the cyclical character of history, the conscious distortion of history by means of concealments, hyperboles and anachronisms, the fictionalization of historical figures, metafiction, intertextuality, dialogue, carnival, polyphony and parody. The author of the following project refers to these elements when reinterpreting Boullosa's works.

The author claims that Boullosa creates her own, subjective, small narrative about the history of Mexico. On the one hand she defends those who for years have been denied the right to decide for themselves: Indians, Mestizos and Latin American women dominated by men, but on the other hand she makes them the subjects of those narratives and gives them voice on issues that concern them. As the writer treats history as a kind of narrative created at the time of telling it, it resembles literary fiction and myth. In the postmodern world, the past has no owner and every human being, not only professional historians, has the right to deal with its issues.

Boullosa proposes a rather gloomy vision of the contemporary and future world. She informs about threats (nuclear wars, environmental pollution) that can lead to the destruction of humanity. He argues with many Latin American intellectuals who perceive the continent discovered by Columbus as a land of the future and a picturesque base for the implementation of the European's utopian projects. It warns readers against the loss of collective memory referring to the past. This memory makes us human and allows us to discover our identity.

The author of this dissertation proves that the novels by Carmen Boullusy are written in the Mexican way of understanding the time dimension. The shadows of the ancient gods rising above the Earth do not let the man feel safe in fluid and unstable postmodernism. As the Mexican writer argues, one day the Fifth Sun era will end, and the destruction and renewal of the world will be necessary for time to return to its orbit.